

gezondheid & zorg

Een herseninfarct kan je leven totaal veranderen. Je lichaam doet niet meer wat je wil en het kost veel moeite je gevoelens te uiten. Aatje Veldhoen maakte na een infarct letterlijk een switch, van rechts- naar linkshandig.

Creatief na een herseninfarct

Eline van Suchtelen

Toen kunstenaar Aat Veldhoen (76) bijna zeven jaar geleden werd getroffen door een herseninfarct verloor hij de functies in zijn rechterhand. Hij zou nooit meer kunnen schilderen, zei de dokter. Daar komt niets van in, dacht de eigenwijze kunstenaar. Terwijl hij nog in het ziekenhuis lag vroeg hij om pen en papier. Veldhoen tekende een prachtige roos – maar dan met links – uit een boekje dat naast zijn bed stond. Vanaf morgen exposeert hij de linkshandige etsen die hij de afgelopen jaren heeft gemaakt. Met de tentoonstelling vraagt Veldhoen aandacht voor afasie, want naast het probleem met zijn hand heeft hij een taalstoornis als gevolg van hersenletsel overgehouden aan het infarct.

“Tja, de etspers stond daar maar”, vertelt Veldhoen laconiek in Galerie Marline aan de Brouwersgracht in Amsterdam. “Dus ik moest weer aan het werk.” De expositie is de eerste tentoonstelling in de galerie, die naast een atelier zit waar mensen met afasie kunnen schilderen. Maandag was Veldhoen daar om zijn werk op te hangen. Volgens Hedy d’Ancona, oud-politica en levenspartner van Veldhoen, was het méér dan een etspers die niets te persen had waardoor Veldhoen door moest gaan met kunst maken. “Aatje moet gewoon kunnen etsen. Een soort drive dwingt hem om door te gaan. Hij kan niet anders.” Ook de taalstoornis, waardoor Veldhoen moeilijk verstaanbaar is, weerhield hem er niet van weer aan het werk te gaan. “Voor mijn werk moet ik kunnen praten”, vertelt d’Ancona. “Aatje hoefde voor het etsen niet te kunnen praten. Alleen kon hij zijn palet niet meer vasthouden. Nu gebruikt hij bakjes om de verf in te doen.”

De kunstenaar moest wel even wennen aan linkshandig schilderen. “Je hersenen moeten een omschakeling maken”, vertelt Veldhoen. “Toen die klik er was, maakte ik moeiteloos dezelfde etsen met links als ik voorheen met rechts maakte.” Alleen schrijven met links is nog moeilijk. Dat is te zien aan de krabbelige manier waarop de auteursnaam op het doek is geschreven.

Typerend is dat zijn hersenen hem moeiteloos lieten overschakelen van rechtshandig naar linkshandig, maar

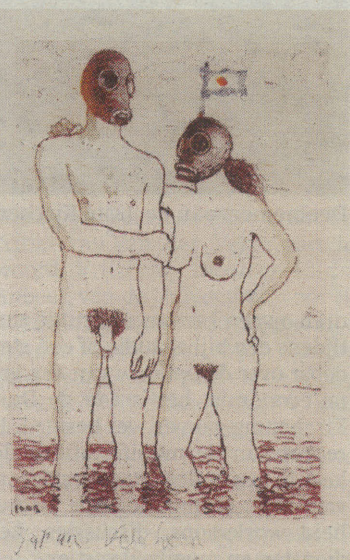
Aatje Veldhoen (rechts) met partner Hedy d’Ancona in Galerie Marline Fritzius.

FOTO WERRY CRONE

‘Aatje moet gewoon kunnen etsen. Hij kan niet anders’

hem wel af en toe in de steek laten bij het praten. Vlak na het infarct had Veldhoen bijvoorbeeld veel moeite met namen. “Als hij mijn naam wilde zeggen noemde hij eerst de namen van zijn vorige vrouwen waarna hij uiteindelijk bij Hedy uit kwam”, lacht d’Ancona. “Maar dat vond ik niet erg hoor.”

Toen de kunstenaar werd benaderd om zijn werk te exposeren bij de Stichting Marline Fritzius, naar de gelijknamige kunstenaar die ook afasie had, reageerde hij enthousiast. Veldhoen wilde graag meewerken aan meer bekendheid voor het atelier naast de galerie, waar mensen met afasie kunnen schilderen en boetseren. Want bezig zijn met kunst is nuttig omdat afasiepatiënten op papier vaak wel het verhaal kwijt kunnen dat sommigen niet meer

‘De Japanse vlag heeft hij er bijgetekend na de kernramp in Japan.’

kunnen vertellen door te praten.

De meeste werken van Veldhoen hebben het thema naakt, vrouwen en kernenergie. Maar er zitten ook verdwaalde huisdieren tussen. “Dat is mijn kat”, wijst Veldhoen naar een ets. “Die is overleden”. Op een andere

staan een blote man en vrouw die gaswerende maskers dragen. Boven het hoofd van de vrouw is de Japanse vlag getekend. “Na de kernramp in Japan heeft hij die erbij getekend”, zegt d’Ancona. “Om het wat te actualiseren.”

‘Afasiepatiënten worden soms voor gek aangezien’

Doordat niet iedereen weet wat afasie is, komen afasiepatiënten soms in heel vervelende situaties terecht. Dirk Epke, voorzitter van de Afasie Vereniging Nederland, kent een verhaal van een man die tijdens een politiecontrole op de weg moest meekomen naar het bureau. “De man kon prima rijden, maar hij was onverststaanbaar door afasie. De agent zag hem aan voor een gek of iemand onder invloed, en nam hem mee naar het bureau. Vreselijk.” Door informatie over de aandoening te verstrekken aan politiekorpsen, hoopt de vereniging dat zulke incidenten minder vaak voorkomen. Epke hoopt ook dat Atelier Marline Fritzius door de expositie van Veldhoen meer bekendheid krijgt, zodat meer afatische mensen zich voor de schilder- en beeldhouwcursussen zullen aanmelden. Er is nog plek voor twintig tot dertig cursisten. “Deze mensen kunnen zich woorden niet meer herinneren, gebruiken de verkeerde woorden of kunnen – in het ergste geval – helemaal niet meer praten.” Daardoor is het voor sommigen volgens Epke moeilijk om hun gevoelens te uiten. “Door bezig te zijn met kunst, kunnen ze wel weer vertellen wat ze voelen.” Een voorbeeld is een kunstwerk van cursist Harm. Hij werd getroffen door een beroerte en kon daarom niet meer werken als ontwerper van medische instrumenten. Ook filosoferen over het ontstaan van de wereld, wat hij graag deed, kon hij niet meer. In het atelier maakt hij schilderijen waar de ontstaansgeschiedenis van de wereld en andere maatschappelijke thema’s in verwerkt zitten. Zo kan hij toch nog filosoferen, maar dan via het doek. Een ander voorbeeld van een kunstwerk dat in het atelier staat is een skelet van klei waar slangen en wormen uitkomen. Hiermee wilde een cursist uitdrukken wat voor warboel de afasie in haar hoofd veroorzaakte.

www.stichtingmarlinefritzius.nl